

No poseu pegues

Jaume Corbera Pou

La *pega* (en mallorquí general pronunciada [ˈpəgə], en català central [ˈpɛgə]) és definida pel DIEC com a «substància negra o de color molt fosc, extraordinàriament viscosa, residu de la destil·lació del quitrà o de resines diverses», i com a tal és de sentit no comptable, usada normalment en singular, perquè se'n posa molta, poca o gens, però no se'n posa una, ni dues, ni tres, ni..., o cap. Pot usar-se en plural només en contexts en què es fa referència a qualitats de pega diferents (*pegues* de resines diferents poden ser de qualitat diferent). Aquest simple fet que *pega* s'usa normalment en singular ja és indicatiu suficient, per a qui té un mínim de sentit de la llengua, que l'expressió avui tan sentida i llegida, promoguda a la descosida pels mitjans de comunicació catalans, *posar-hi pegues*, no té res de catalana; és un més de tants i tants elements espuris que avui dia campen per la nostra llengua com si poguessin lluir la més antiga genuïnitat. Però ¿i d'on surten aquestes *pegues*? «Si jo ho he sentit a dir tota la vida», dirà qualcú... ¿I quantes d'aberracions lingüístiques no hem sentit a dir «tota la vida»? ¿I què és la nostra vida dins la història de la llengua? És com el darrer minut dins la història del dia... No és precisament el millor argument per a defensar la genuïnitat d'una paraula, expressió o construcció. Aquestes *pegues*, sortosament absents del DIEC, però desgraciadament presents a tothora en la parla de moltíssima de gent i dels mitjans de comunicació, i en la literatura moderna, no són altra cosa que el castellanisme *pegas*, plural de *pega* 'obstáculo, contratiempo, dificultad, reparo...'

(DRAE), versemblantment aplicació metafòrica de *pega*, sinònim de *urraca*, segons l'erudita i raonada proposta de Joan Coromines al *Diccionario Crítico Etimológico de la Lengua Castellana* (III, 772). Coromines diu que en castellà aquesta *pega* no començà a escampar-se, des de Madrid, fins als anys 1930; i si ja és moderna en castellà ho és encara més en català: absent de tots els repertoris lexicogràfics catalans anteriors al segle XX i de totes les obres emblemàtiques del segle passat (DLC, DCVB, DECLIC, Pal·las...), no he trobat les *pegues* documentades per escrit fins el 1962 (*Els valencians pintats per ells mateix*, d'Enric Soler i Godes, p. 62)¹:

«El clavari de les festes de carrer estava ben considerat en el barri, i tenia la bona mà dreta per a resoldre totes les *pegues* que es presentaven al fer el programa de la festa».

Llavors el pròxim testimoni recollit és d'un número de la revista infantil *Cavall Fort* de 1965:

«Els grecs de l'illot atengueren els seus compatriotes amb tots els miraments. Els feren grans elogis de la terra on estaven i els invitaren a quedar-s'hi per sempre. El capità hi va trobar *pegues*. —Com voleu que ens quedem! Si en aquest tros de roca no hi ha terra ni per posar-hi el dit gros del peu».

I a partir de la dècada dels 70 comença a ser més i més freqüent. El primer que en català denuncià aquesta intrusió forastera, si no vaig molt errat, va ser Aureli Cortiella al *Vocabulari de barbarismes* de 1981: «Posar *pegues*... Posar obstacles, posar entrebancs, posar dificultats» (p. 240), i ja es veu que no li feren gaire cas,

En català no hauríem de dir «posar *pegues*» sinó posar entrebancs, obstacles o emperons. Foto: arxiu CERAP.

perquè les *pegues* de cada vegada són més grosses i més freqüents. Hi ha qui erròniament ha relacionat aquestes *pegues* intruses amb les expressions catalanes *pega* 'mala sort' i de *pega* 'de per riure, de mal èxit' (DCVB), les quals són extensions de la *pega* genuïna². És evident, però, pel significat i per la modernitat de les *pegues*, que no n'hi tenen gens, de relació.

«Però ¿i d'on surten aquestes *pegues*? “Si jo ho he sentit a dir tota la vida”, dirà qualcú... ¿I quantes d'aberracions lingüístiques no hem sentit a dir “tota la vida”?»

Amb una paraula, posau entrebancs, obstacles o emperons a tot allò que no us agradi, però no hi vulgueu posar *pega* ni, tampoc, *pegues*, que no són nostres.

L'ésadir de la CCMA faria bé d'incorporar aquesta prescripció a la seva llista d'impropietats lingüístiques. »

Notes

1. Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana, de l'IEC.

2. Per exemple, Pau Vidal al seu llibre *En perill d'extinció (100 paraules catalanes per salvar)* (Barcelona, 2005). Havent explicat el sentit de l'expressió *de pega* posa com a exemple del *pega* català una fragment d'Isabel-Clara Simó en què *pega* és el castellanisme aquí denunciat: «De ca la modista, anaven disparades a l'habitació que una cortina dividia en dos i que, segons creia, hi dormia la senyora Dolors. I allà la llengua anava de pressa, amb projectes, idees. I els pentinats, la roba interior. La roba de casa. La de viatge. Mai, la senyora Dolors, hi posà cap *pega*. Tot el contrari: si la xica deia que ja estava bé, es queixava de la seua modèstia» (Isabel-Clara Simó, *Júlia*, 1983).